

Udbovski labirinti Dela in države nekoč in danes

Knjigo *Temna stran Dela danes* javnosti predstavlja **Igor Omerza**. O njej pišem, ker sem prejšnji teden z Omerzo nastopal na okrogli mizi ob odprtju Medijskega centra, ki je poimenovan po povojnem uredniku Demokracije, ki je izhajala v Trstu, **Slavku Uršiču**. Uršiča je leta 1948 ugrabila Udba, prepeljala v zapore v Ljubljani, kjer je za njim izginila vsaka sled. Na okrogli mizi mi je Omerza podaril knjigo, o kateri sem že prej bral v reviji Reporter, ki je objavila intervju z Omerzo. Pritegnilo me je, ker sem časopis Delo pred desetletjem krajši čas vodil kot urednik.

Zarota molka skupine množičnih morilcev

To knjigo, gre za prvi del trilogije z naslovom *Temna stran Dela: osupljiva anatomija režimsko-udbovskih labirintov*, sem prebral na mah. V enem dnevu. Nekoliko tudi, ker sem veliko o političnem in udbovskem obvladovanju tiska in države vedel že prej in vsaj nekatere od posameznikov, o katerih je knjiga, celo osebno poznal. A Omerza je po arhivih, čeprav je bila večina dokumentov ob propadu socializma skurjena, brskal bolj

poglobljeno in v to vložil več čas, kot sem ga sam. Knjiga govori o podobnih stvareh kot knjiga "Fake news", ki sem jo o zadnjem desetletju časopisa napisal, le da Omerza govori o časih, ki so bili veliko trši. Posnetek je iz okrogle mize prejšnji teden:

Foto: Demokracija/Veronika Savnik

Delo je bil paradno časopisno podjetje prejšnjega režima in komunistične partije in ni bilo slučajno poimenovano po predvojnem in medvojnem glasilu komunistične stranke. Da je bilo primer neodvisnega tiska, ki je zagotavljal nadzor oblasti, je popolna laž, ki kaže, da tisti, ki kaj takega izreče, nima pojma o delovanju prejšnje socialistične države. Bil je glasilo, ki je služilo varovanju interesov oblasti, ki jih Omerza na 230 strani, ko gre odnos do razkrivanja množičnih poveljnih pobojev, opiše tako:

“Šlo je, to je bilo jasno vsakemu otroku, za zaroto molka, izsiljeno s strani Tito-Kardeljeve skupine množičnih morilcev! Zato je Kocbek s svojim pričevanjem tako prizadel oblast (in podrepnika Gorjupa in Javorška), ker jo je načel pri korenini, saj je spodrezal krvavi temelj, na katerem je stala!”

Mitja Gorjup je bil funkcionar režima, ki ga je zelo mladega partija brez novinarskih in uredniških izkušenj nastavila za urednika Dela in kot povzema Omerza je bil sodelavec Udbe, ki ga je ta tudi uporabila za vohunjenje za novinarji. Umrli je zelo mlad. Po tem komunističnem političnem uredniku, ki je z veseljem sodeloval s politično policijo, so še po spremembi režima novinarji nekaj časa imenovali svojo nagrado za novinarske dosežke.

Nekdanji novinar Dela **Vinko Vasle** je opozoril še na dodatno podrobnost, ki je morda tudi pomembna:

Mimogrede – Mitja Gorjup je bil nečak Mitje Ribičiča.

– vinko vasle novinar (@vinkovasle1) [May 21, 2019](#)

Za Udbo je delal tudi **Jože Javoršek** piše Omerza, bil je registriran sodelavec z imenom Piette, ki je med drugim ovajal Udbi Kocbeka, skrbel pa je tudi kot pisec za sramotenje le tega v časopisu.

Vzorci, kako se je tiste, ki so opozarjali na zločinsko ravnanje povojnih oblasti diskreditiralo, so bili podobni kot

jih lahko opazimo še danes. Obtožili so jih, denimo, da so zagovorniki kolaboracije, domobrancev. Pa čeprav so bili med vojno partizani.

Je bilo pa Delo boljši časopis kot konkurenca, kolikor je konkurence sploh bilo, ker je bila resna nazorska konkurenca, ko gre za tisk, povsem onemogočena. Režim je skrbel, da je bilo podjetje dobro financirano, zato je v čas nove države Delo vstopilo kot poslovni velikan in to vlogo ohranil vse do danes. Levici se je naložba v preteklosti obrestovala še desetletja po spremembi režima, ko je bil ta časopis pogosto pomembno orodje v predvolilnih spopadih za onemogočanje desnice, vodili pa so ga še naprej poslušni uredniki, ki so bili še naprej praviloma nekdanji sodelavci Udbe. In če so bili na vrhu takšni, to veliko pove o dogajanju nižje.

Knjiga Omerze bi morala zanimati vse, ki jih zanima delovanje medijev in oblasti, predvsem pa novinarje. Vzorci iz preteklosti se ohranjajo in niso kar izginili. Knjiga pokaže, kako je bil paradni partijski časopis uporabljan za brezobzirna obračunavanja in kako so bili oblasti uredniki pogosto povsem vdani, ker jih ta nastavila in so bili od nje odvisni. Zato so uredniki in novinarji brezkompromisno in brez vsake slabe vesti obračunaval s tistimi, ki so kljub nadzoru Udbe sodelovali pri razkrivanju mračne plati revolucije, kar so bili povojni pomori, na katerih je oblast temeljila. Da je bilo objav, ki so ušle nadzoru, več v zamejstvu, denimo v Trstu, je bilo logično, ker tam Udbe in partija nista nadzirala vsega kar se je tiskalo. Je pa moč Udbe, kot kaže ugrabitev Uršiča, o kateri pišem v začetku, segala daleč.

O vsebini časopisa, ali o tem, za koliko časa bodo zaprli novinarja ali sodnika, ki so si drznili preveč svobodno razmišljati in celo kaj napisati in objaviti v kakšni

literarni reviji v Trstu, pa je, kot z javno precej razvpitim primerom odnosa do **Edvarda Kocbeka** pokaže Omerza, odločala kar partija. Sodstvo in časopis Delo sta bila izvajalca, ki sta šla celo za okus partijskega vrha, ki je ukazoval, kdaj predaleč v poslušnosti. Novinarju **Viktorju Blažiču** ali sodniku **Francu Miklavčiču** ni pomagalo, da sta bila partizana in niti najmanj ju niso branili v časopisu ali pravosodju, kjer sta bila zaposlena, preden sta se nenadoma znašla v ječi zaradi besed, ki jih oblast ni želela slišati. So pa poskušali pomagati v tisku na Zahodu.

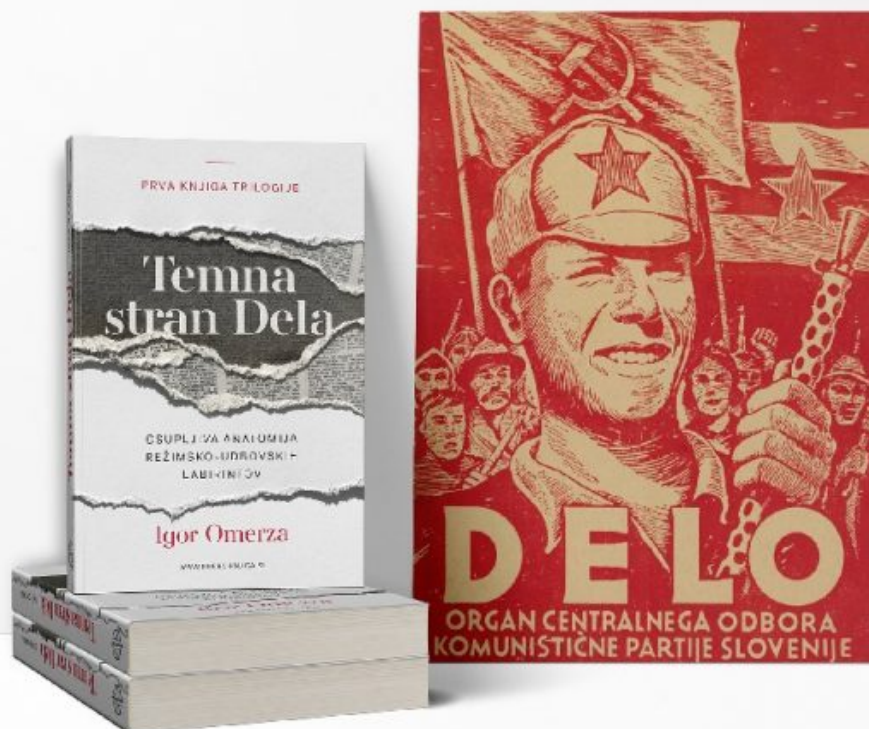
Koliko so se vzorci ohranili?

Kako je povezano z današnjimi časi? Precej. Smo dediči tega dogajanja in kot opozori Omerza imamo v Ljubljani danes spomenik novinarju ovaduhu **Petru Božiču**, ki je bil pozneje tudi politik LDS in pisatelju **Borisu Pahorju**, ki ga je ta isti Božič ovajal. Naredil je oba spomenika skoraj hkrati isti umetnik. Podobno neslavno kot Božič so se v zgodovino, kot slepi varuhi interesov diktature pred "nevarnimi" liberalci, vpisali še številni novinarji, tudi **Ivo Vajgl**, ki ga pozneje tudi najdemo v "liberalni" politiki, nazadnje kot evropskega poslanca DeSUS.

In prav te po imenu "liberalne" oblasti so še desetletje po nastanku slovenske države, ko je prejšnji sistem uradno že davno razpadel, ohranile vzorce in na vrh po formatu največjega časopisa postavljale nekdanje sodelavce tajne službe totalitarnega režima, denimo **Mitjo Meršola**, ki je nenavadno dolgo tudi študiral, pozneje pa podobno kot Božič preskočil v politiko k **Zoranu Jankoviću**. Ko je bil Meršol že poslanec, je POPTV širši javnosti predstavil manj slavno plat prej v levičarskih medijih precej povelečevanega novinarja in

urednika.

Knjigo *Temna stran Dela: osupljiva anatomija režimsko-udbovskih labirintov* je mogoče kupiti za slabih 25 evrov, izšla je v nakladi 500 izvodov. Vabilo na predstavitev knjige, ki bo danes, je takšno:

Vljudno vas vabimo na predstavitev knjige

Temna stran Dela
avtorja **Igorja Omerze**.

Knjiga bo premierno predstavljena
v Ljubljani v torek, 21. maja 2019, ob 18. uri
v Muzeju VSO, Cankarjeva cesta 11.

**DOBRA
KNJIGA**

Knjiga je že v prodaji na www.dobra-knjiga.si